

„valahol maradjon bizonyos tudás a dolgokról...”

C SALÁDI HANGFELVÉTELEK SZERKESZTETT
R ÉSZLETEI¹

SCHELVER DÓRA² CHERNELHÁZADAMONYÁN, 2007. AUG. 15.

Kucival³ és Tádéval⁴ meglátogattuk Chernelházát, megkerestük a helyet, ahol a chernelházi kastély állt. Azt ott most parcellázták és új, kis házakat építettek a telekre. Megnéztük a címert, amit Chernel Dávid 1761–64-ben tetetett föl a kastélyra: az ő és felesége, Szeremlei Eszternek a címerét. Ezt a címert 1984-ben egy másik Chernel-ág leszármazottja, akik Erdélybe származtak el, megtalálta, a címert megmentette, és felállította 1984-ben az akkori községháza kertjében.

(...)

Legalább a címer a kastélyról meg lett mentve. A kastélyt 1982-ben elárverezték egy csúnya trükkel, mert, amikor az árverésre jöttek az emberek Chernelházáról, a falusiak, akkor már el volt adva a kastély. 10.000 forintért valami szombathelyi ügyvéd vette meg, aki, úgy látszik, lebontásra vásárolta: rengeteg építőanyag volt a kastélyban. Aztán a 90-es években ásatásokat végeztek a lebontott kastély helyén, és ott megtalálták a fundamentumokat, amik részben visszanyúltak 1600-ra és valószínűleg még régebbi időkre. Rengeteg cserépanyagot találtak és egy érmet is, ami nálam van, ezt megtartottam. (...)

Chernel István, aki 1922-ben halt meg, mindig azt állította, hogy ez egy vízi vár lehetett, mert közel fekszik a Répcehez, és a kastély körül voltak árkok, és az egyik oldalán, a nehezített, északi oldalán erős támpilléreket, falakat találtak. Nagyon valószínű, hogy ez igaz. A nagyapám, Chernel István még emlékezett is rá, hogy mint gyerek látott egy arany hintót Chernelházán, amin állítólag Mária Terézia királynő császárnő jött Chernelházára, hogy meglátogassa Chernel Ferencnek a feleségét, Grass Anna bárónőt, Mária Terézia nagyon kedves udvarhölgyének a lányát, akinek Mária Terézia adott több ékszert, amiből megmaradt nekem egy kis karperec arany levélkébe foglalva, egy nyaklánc volt hozzá. Volt egy nyaklánc hozzá zsettel, és nálam van egy úgynevezett négerfej, ami egy nagyon szép káma: fehér alapon fekete néger fej profilban, gyémánttal kirakott hajszalaggal: a káma a XVII. századból van, és a hajszalagba a barokkban, a XVIII. században foglalták. Ez a néger fej ez megvan nekem. (...) Egyszer egy német ötvös, aki foglalkozott régi ékszerekkel, azt mondta, hogy a káma biztosan XVII. századi. (...) Egész biztos, hogy Bécsben lett csinálva. (...) Ezt nem tudom, ezt nehéz rekonstruálni. Mária Teréziától származott egy nagy

arckép saját magáról, ami most a nővérem özvegyénél, Staniszevszki Eberhárdnál van, és származott egy nagy portré a Mária Krisztináról, a leányáról. Kőszegen, a nagyszalonban lógott nálunk, azon kívül még származik tőle a Chernel Mihálynak a lovasképe, aki az első kapitánya volt a Mária Terézia magyar testőrségének, aminek a jellegzetessége az volt, hogy lipicai lovaik voltak. (A portrén *szerk...*) zöld zubbonyban van ábrázolva, és a jellegzetessége, hogy egy párdúc kacagány van a vállán. (...) Mindenesetre ez nálam van. Volt még egy arcképe, az elveszett sajnos, de ez a három arckép véletlenül megmaradt Bécsben, egy másik Chernel-ág leszármazottjánál, aki nem volt férjnél. Ez az öreg hölgy, amikor meghalt, valamikor a hatvanas években, ezt anyám, Chernel Márta kuzinjára, Miske Ilonára hagyta, aki Chernel István húgának, Miske Kálmánnának, Chernel Sarlottának volt a lánya. (...) Egy Leichin báróné, született nem tudom ki, hagyta ránk ezeket. Valahogy ő is Chernel leszármazott volt, és valahogy hozzá került ez a nagy Mária Terézia arckép és a Mária Krisztina arcképe, és ő akkor a Miske Ilonára hagyta a képet, aki akkor Magyarországon élt, s mondta anyámnak, hogy ő nem viheti és nem is akarja elvinni Magyarországra a képet, és anyám vegye magához. Így került az én családomba ez a kép. Ezek Mária Teréziától az utolsó, személyes emlékek. Igazán szép emlékek. Az az arckép a szombathelyi Smidt Múzeumban a lányát, Mária Krisztinát ábrázolja, azt én nem mondtam meg a mostani kezelőnek, a Smidt doktor lányának, aki gyűjtötte ezeket az antikvitásokat, és náluk/nála van, a szombathelyi Smidt Múzeumban legalább 10 antik bútor, empire, amik szintén a kőszegi Chernel-palotából származnak. De ezeket kaphatta a Festetics Mária, Chernel Kálmánnak a felesége az apjától, aki Festetics Imre volt, ő építette a kőszegi palotát ezerhétszázhatvanegyhányban. Akkor, amikor a lánya férjhez ment, úgy látszik, az egész Chernel-palota, valami húsz lakószoba, tiszta empire bútorokkal, fekete arannyal, empire bútorokkal lett berendezve.

SCHELVER DÓRA KŐSZEGEN, A CHERNEL-PALOTÁBAN 2000-BEN

Volt az úgynevezett kis szalon, ami az Ómucnak⁵ volt a szobája. A három nagy ablak a kapuzín felett volt a nagyszalon, egy nagy, háromablakos szoba. Az utolsó két ablak volt a biblioték, ahol a Chernel István óriás könyvtára volt, és mi ott nagyon sokszor ültünk, ugyanis télen nem fűtöttük a szalont, mert nagy volt és hideg, és sokba került a fűtése, ilyenkor a bibliotékban voltunk. Lent volt a Miskéék⁶ szakácsnőjének a lakása, mögötte a Miskéék nagy konyhája, a spejz és ilyenek, és jobbra volt a két ablak, az úgynevezett múzeum, amiben a Chernel István gyűjteményének a maradéka volt. A nagy részét, a kitömött madarakat és ilyesmiket, a Madártani Intézet kapta, itt már csak maradékok voltak, egy pár kazetta kifújt tojással – ezt vendégszobának is használták. És itt volt a fészekgyűjtemény is.

(...)

Azt a Lala⁷ még látta, azért jött ide, a házba annak idején. Én nem érdekeltem, mert énrólam nem is tudott, hogy én voltam...!

A házunkkal szemben a kis sárga ház volt eredetileg a Roth József dédapámnak a háza, Róth-Chernel Istvánné apjáié, és utána aztán, amikor meghalt, változott a tulajdonos, és lent lakott a Lala nagyanyjának a nővére, aki nagyanyám jó barátnője volt, minden vasárnap nálunk ebédelt. Szóval ő a családhoz tartozott, mint öreg matróna. A Lala szülei jöttek a nagynénit itt meglátogatni, Lala is velük jött, és érdekelték a madarász Chernel István történetei, és akkor átjött anyámhoz, hogy vannak-e még valamilyen gyűjteménymaradékok. Édeskevés volt már. Akkor ismerkedtünk meg, és a szülők is jól ismerték egymást.

(...)

Akkor bemegyünk. Itt volt balra a kapuszímben a Miskéék szakácsnőjének a lakása, az volt az ő pincelejárata, és a végén volt a nagy ajtó, a nagy konyhájukba. Ott, ami be van falazva, ez volt egy nagy ajtó a Miskéék konyhájába. Itten ez be volt falazva, most, ha körbemegyünk az udvarban, kezdjük balra: itt állt a kút. Állítólag a kútba van bevezetve a mostani vízvezeték. Hát én nem tudom, mennyire van itt vízvezeték, előbbre állt a kút. Mi akkor a kutat használtuk, mert nem volt bevezetve a víz, mert annak idején még az építés azt mondta, hogy ezeket az örült vastag falakat ő nem tudja átfúrni, tanácstalan volt, hogy hogyan vezesse a be a vízvezetékét.

(...)

Ez az ablak, azt hiszem ez volt, ez az ajtó nem volt itt. Ez akkor be volt falazva, talán még ez az ablak ott volt. Na, most itt fölötte a három ablak volt az ebédlő, és tőle balra az előszobák ablaka. És itt valahogy kevesebb ablak volt, az a szomszéd háznak a tűzfala. Az udvar közepén állt egy hatalmas hársfa, ami körül tanultam biciklizni. Itt volt egy időben a bal oldalon, a tűzfal mellett egy terület elkerítve a csirkéknek. Aztán azok hátra is mentek az istállóba. Akkor itt, ahol látod a boltívet, ott volt egy nagy ajtó, azt volt a kocsiszín. Ez volt a kocsiszín. Legalább két pár ló, vagy három pár ló biztosan volt az istállóban, ezt volt a hátulsó feljáró, és akkor itt volt két budi, és azt hiszem a kocsiszín mellett volt az úgynevezett kocsisszoba. A kocsisnak is kellett valahol laknia. És akkor ezek voltak az alsó szinten az alkalmazottaknak budijai.

(...)

Na, és akkor itt, emlékeszem, ezen a kicsi folyosón volt egy ajtó, és mögötte egy nagyon szép, dupla homokkő barokk lépcső le a kertbe, és a lépcső aljában egy-egy nagyon szép, hajlott barokk homokkő pad. Az istállóból Chernel István szeretett volna egy nagy könyvtárat csinálni. Az istállóban egyébként voltak ilyen nagy, homokkő itatóvályúk, nagyon szépek. Úgy emlékeztem, hogy ez itt egy csarnoknak egy része, ez a fal új. Igen, új, mert ez egy óriási nagy istálló volt. Legalább négy pár lónak elég volt.

(...)

Itt a várfal. Valaha ez itt a várfal volt. Ez a téglafal az én időmben is volt, ez nyitva volt akkor is, itt voltak aztán a mosókonyha és mellette az ún. prэшház, és a prэшházban meg állt egy óriási nagy prés, és a prэшházban volt bevermelve mindig a téli sárgarépa.

A prэшázból vezetett le egy elég meredek lépcső a nagyon mély pincébe, ami gyönyörűen boltozott volt, télen-nyáron kb. 14 fokos, és abban hát az almák júliusig elálltak. Egy hosszú pince innentől egészen a ház elejéig, egyben egy nagy pince.

(...)

Ez is be van falazva itt. Ez nem stimmel. Ez valahogy engem nagyon zavar, mert, amikor a németek átvették a házat, mikor bejöttek Kőszegre, akkor ők igényelték a pincének egy részét. A többit meghagyták nekünk. És ez új fal, mert ez háromszor ilyen széles volt akkor. Háromszor ilyen széles volt, és végig voltak itt a polcok, amire raktuk ki az almát egyenként és küldtük Pestre a ládákat. Egyenként lettek selyempapírba csomagolva... És itten nem tudom, de ez nem is olyan széles. Persze nekem mint gyerekeknek sokkal szélesebbnek tűnt. Száraz volt a pince, abszolút száraz, nedvesen nem lehetett volna használni. És a lejárát innen volt a prэшázba. Úgy látszik a prэшázból is lakást csináltak.

(...)

És ezek az új lépcsők... ezek megmaradtak, mert régen a kert az mindig a szőlő volt, ott szőlőt termeltek, kellett a prэшáz, kellett a prés, ez volt a borpince meg a prэшáz. Itt, az utolsó szoba volt az inas szobája. Közvetlen a bejárathoz, ahogy most körbe mentünk az udvaron. Itt voltak mindig az eresz alatt a mi kis fecskék. Most a bejárathoz vagyunk, és a bejárathoz voltak a fecskék és a feljárathoz is és az ajtó fölött is. Sokakat bosszantott, mert bizony nagyon sokat szemeteltek. De hát úgy örültünk, hogy voltak a fecskék!

Na, és akkor felmegyünk a lépcsőházba, itt volt az ajtó a múzeumba. Ez volt amit vendégszobának is használtunk, és itt voltak a biciklik sorban az ablak előtt, és ennél az ablaknál ült a mi jó vadászkutya. 1940-ben, mikor az Ópuc⁸ hónapokig kórházban volt súlyos tüdőgyulladás miatt, ennél az ablaknál ült a vadászkutya: lesett és várta és éppen megérte, hogy hazajött a gazdája és utána meghalt. És itt, ezen szép sárgaréz gombok voltak, itt látszik még egy piros szeál szőnyeg, és volt fönről egy dróthuzal, amivel lent ki lehetett nyitni az ajtót. Ha lent csöngetett valaki, akkor csak meg kellett húzni a drótot, és lent kinyílt az ajtó. Látszik még a helye. Na, az emeleten látod, ez az a kis Mária-szobor, amit, nagyon kérlek, fényképeztek le nekem.

(...)

Ez kb. még az ükszüleim korából van ez a rács, ez mindig itt volt és ez mindig be volt téve. A folyosón ezek az ablakok be voltak falazva. Szóval ez zárt volt, és csak ablak volt benne. Ezt aztán a háború után a műemlékvédelem bontatta ki, és hát, miután barokk ház, valószínűleg stimmel. Itten még megvannak a régi, kívülről fűthető kandallóknak a helye. Akkortájt itt volt az első ajtó, a gyerekszobaajtó, és a hálószobába csak a gyerekszobán keresztül lehetett bejutni. Vagy a kisszalomon keresztül előlről. És a gyerekszoba mellett volt a kisasszony szobája, és amellel volt a mi konyhánk, és a konyha mellett még egy vendégszoba, és utána a nagyanyám szobája, és akkor már tulajdonképpen kezdődött a Miskééknek a traktusa. Ezek az ajtók részben lehetnének a régiek. Mondom, itt sok szoba volt, most itten ezek olyan szoba-kony-

hás lakások. S itt is még egy kandalló, ami kívülről fűthető: csodálom, hogy meghagyták és nem dobták még el a vasat. Na, aztán itt lehetett bemenni a Miskéékhez. Itt volt a a följárat a padlásra, és itt volt még három vagy négy szoba. Ezeket a Miskéék nem használták. Télen aztán volt olyan téli vendég, aki itt lakott. Itt volt egy tea-konyha nekik, és itt, az ajtó közben volt az ő WC-jük. Ez volt a bejáratuk a nagy szalonjukba, és itten, valahol ez nyitva volt.

(...)

A Mária-szobor ott, elől a lépcsőn Schelver Györgyné született Chernel Márta születésnapjára készült, annak az emlékére. Itt már jártak idősebbek is, pl. a Tóth néni és kihalt mindenki, így senki nem tudta megfejtani, hogy ez miért van. A Tóth Rózsi, az annak idején mindig tett oda virágot. Ezt nagyon meghatónak találtam, most aztán nem tudom, hogy törődnek-e vele vagy érdekel-e valakit. Ezek azok a dolgok, amikkel a helyi múzeumnak kellene törődni. Amikor én a helyi múzeum igazgatójának mondtam, hogy én vagyok az utolsó, aki még tud dolgokat mondani, bútorokról akármiről, nem köszönte meg. (...) Kinn voltam Chernelházán a Chernel-ház ásatásánál, a régészek, azok letérdeltek, olyan boldogok voltak, amikor én mutattam nekik fényképet, és meséltem, és tudtam nekik segíteni, hálásak voltak, mert értelmiségiek.

(...)

Ezek az átépítések, befalzták a kertbe vezető ajtót, a kertben volt a szép, homokkő, dupla lépcső, azt el kellett bontani. Hát kinek fáj az? A háború után a műemlékesek annyit romboltak, mint amennyit javítottak.

(...)

Főnt Miskéék a Miske Kálmán bácsi lakott, és az volt ott nekik a vendégszobájuk vagy ismerősöknek adták ki. Egyrészt a sógornőjüknek, a Végh Gyula⁹ lányának. (...), akik bozsokiak voltak. És ez volt a bejáratuk a nagy ebédlőjükbe, ezek a budik itt nem voltak.

(...)

Ez már a szomszéd ház udvara. Ez az árkád nem volt itten, ez is fal volt, és az volt a nagyanyám szobájának az ablaka. És mellette a vendégszobának az ablaka, ahol a Chernel Ernő lakott egy ideig, és itten átlátunk a várba. A vár udvarán állt egy nagy fenyőfa, és a nagymama ablakából mindig figyeltük, mert este – órát lehetett volna hozzá állítani – a fenyőfán volt egy rigó, ami elénekelte az esti dalát. Ebben a szobában nagyanyámnál reggeli után, mikor 5 évesek voltunk, akkor reggeli után volt az angolóra a nagymamával.

(...)

Egyszer összeszámoltam, azt hiszem 24 lakható szoba volt. Most a folyosón végig, vissza a kapu felé ott átlátok. És itt is befalzták a nagymama szobájának az ajtaját, kb. itt volt. És mondom, itt több ajtó volt, egy a nagymama szobája, egy vendégszoba, egy konyha, még egy vendégszoba vagy a kisasszony szobája és a gyerekszoba ajtaja, öt ajtó volt itt végig a folyosón. Ezekből többet is befalztak. Ahogy feljövünk, a lépcsőtől befordu-

lunk balra és itt volt a – azt hiszem ez az eredeti ajtó – itt volt egy nagy előszoba. Most vagyunk a kapu fölött. Itt volt egy előszoba, ebből nyílt egy ajtó a háromablakos nagy ebédlőbe. Az ebédlőből balra lehetett fordulni. Kb. olyan hatvan centiméter vastag ajtóköz volt, ott lógott a mi hintánk, és kijutottál a bibliotékba, ami kétablakos volt.

(...)

És ebből most lakást daraboltak össze. Ez a gardrób a kis függönnyel az eredeti. Ez még megvan! És mellette van egy kis ajtó, ahol elől lehetett fölmenni a padlásra. Ha nagyon rosszak voltunk, akkor ide lettünk ültetve a második lépcsőre, és itt rettenetes sötét volt és nagyon féltünk. Ez egy borzasztó büntetés volt. Ide kellett ülni a lépcsőre. Itt állt egy hatágas, dupla, azt hiszem két tizennégyes szarvasnak az agancsából készítve egy nagy ruhafogas, amin lógtak a vadásztáskák, vadászkalapok, vadászfrakkok, sétabotok, minden, az állt itten. Ez itt egy új fal, mondom itt legalább még egyszer ilyen széles volt az ebédlőszoba, és utána jött a nagy ebédlő, és akkor itt lehetett bemenni a szalonba. Ez egy hatalmas, duplaszárnyas ajtó volt, ami eltűnt ezek szerint, és itt volt a nagy, háromablakos szalon. Direkt a fény felé, és mellette az úgynevezett kisszalon, sarokszoba, amit 40-ben édesapám, amikor a kórház után hazajött, kapott meg. Amikor az anyám újrafestette és tapétázta a szobát, akkor megtalált a szoba sarkában, a mennyezeten egy virággirland festést a XVIII. századból, és már anyám nem tudta restauráltatni, mert háború volt. Nem tudta, mit csináljon vele, szépen újra csak befestette. Úgyhogy a festés alatt az egész biztos, hogy megvan, és ki lehetne bontani. A sarokszobában, itt mögöttünk, a kapu mellett volt ez a helyiség, hogyha a házzal szemben állsz, jobbra a két ablak. Abban a szobában vannak ezek a festmények. És ezt már csak én tudom. A műemlékeseket, úgy látszik, nem érdekelte, és nem kérdezték meg. Amúgy az a jóember is megkérdezte, hogy hogy került oda az a Mária-szobor, és a dátum mit jelent: senki sem kérdezte meg. Én elmondtam volna. Én felajánlottam a segítségemet, nem kellett. Úgyhogy azért legalább nektek adom tovább, hogy valahol maradjon bizonyos tudás a dolgokról. Talán majd egyszer tudjátok használni

(...)

A nyitott átjárón mindig át kellett menni a folyosón, télen-nyáron hátra, a budira. Az kellemetlen volt, mert az hideg volt. Ehhez megvan még a kulcsom és még egy másik is. Úgy látom, ezek még az eredetiek. És a kapukulcs is megvan. Ez itt mind új, ezek a válaszfalak. Aztán mondta az a férfi, ti nem hallottátok, hogy amikor itt csinálták a vízvezetékét, a falba nem tudták berakni, a falon kívülre rakták, és azok befagytak. Hát tudom, az anyám azért nem vezetett be vizet, mert nem lehetett a falba berakni a csöveket, akkor még egyszerűen az építészek nem tudták, hogyan kell. Azért kellett nekünk lent a kút és kellett nekünk az inas, aki felhozza a vizet. A farktár, az hátul volt a pincében, onnan fel kellett hozni fát, az udvarról a vizet, úgyhogy kellett egy férfi a házba. Nem volt mese. Kellott egy férfi a házba, és azok családtagok voltak és szerettük őket, és ők kényeztettek minket, mint kölyköket, az utolsó inasunk, a Lajos, az mindent megcsinált nekünk. Úgy szerettek minket, kölyköket.

(...)

Máshova már nem jutunk be, mert annak nincs sok értelme, hogy bemenjünk. Most a Miskéék szakácsnőjének a lánya, az még itt él, de azt hiszem annak nincs sok teteje. Az volt konyhánk és a volt vendégszobánk. Ezeket ő használja. Milyen poros... És látod, ide mindig a Miskéék szakácsnője tett virágot. És a Mauzi¹⁰ ha jött mindig csodálkozott, hogy ki az, aki ide virágot hoz. Az evangélikus Tóth Rózsi volt az! Chernel Mártának 44-ben az 52. születésnapja volt. Az utolsó születésnap, amit itthon töltöttünk. Akkor a Papi, az Ópuc ezt megcsináltatta neki, és valahogyan még elmenés előtt együtt imádkoztunk, és kvázi szűz Máriára bíztuk a házat, hogy őrizze meg a házat és minket is. A házat megőrizte tökéletesen...

Lent a kapuszínen állt 44 telén egy megrakott stráfszekér, és csináltattak a papa rá egy állványt fából, és a pláne alatt volt a 2-3 legértékesebb szőnyeg, és az ott állt rúddal kifelé. Április 23-án, nagyhéten, 45-ben, egy barátunk, aki a távirati irodánál dolgozott, éjjel jött, és azt mondta apámnak, hogy Gyuri bácsi, ha menni akartok, akkor most. És akkor unokatestvérem, a Bély Margit szaladt ki a Virág Pista bácsihoz, a Lajcsi apjához. Az elment a lovakért, mert azok máshol álltak, befogtunk, és a Pista bácsi vitt ki minket Velem – Rohoncra, és ott, Rohoncon már nem húztak ezek a dögök, ott van egy kis domb, ott már nem húztak a mi dögjeink, mert becsaptak minket azokkal a lovakkal. Papa nem értett a lovakhoz, ugye a jó lovakat elvitte már a Wehrmacht. Rohoncon akkor még ott volt a várnak a tulajdonosnője a Batthyány-Thyssen Margit, és akkor a Papa fölment hozzá, és azt mondta, hogy grófnő, a lovaink nem húznak. Adjon nekem lóért lovat. És akkor a grófnő azt mondta, hogy menjen le az intézőhöz, és mondja meg, hogy valóban adja maguknak a legjobb lovakat, kivéve a magyarokat. És az Ópuc lement, és azt mondta, hogy a grófnő azt üzeni, hogy adja nekünk a legjobb lovakat. A magyar lovak a legjobbak voltak ilyen lovak közül. Fantasztikus lovak voltak. A Papi azt mondta, hogy itt már emberéletről van szó, és ezt a kegyes hazugságot a jó Isten úgyis megbocsátja nekem. Így kaptuk meg ezeket a csodálatos muraközi dögöket, amik tényleg egy kanca és egy fiatal mén, ezek húztak mint az ördög, és az a „szerencsénk” volt még, hogy jó apám nem értett a lovakhoz, de egy ideig csak valahogy elvittek. Akkor Alhaunál összetörött a szekér, mert le kellett menni az útról. Azt mondták, hogy jönnek amerikai támadások, és le az útról a rétre, és ahogy lefordultunk, lefordult a kocsi is és összetörött ripityára. A mamának, aki rajta ült, nem történt baja, a lovaknak sem történt baja, a szerszám épen maradt. És találtunk egy embert, aki annak fejében, hogy elvigyük a szénát az ő lovainak, kölcsönzött nekünk egy üres szekeret. Sokkal kisebbet, de volt egy szekerünk, amire felülhettünk.

(...)

Minket egy német teherautó vitt át a hartbergi hegyen Hartbergbe, és ottan elvesztettük egymást. Randévút beszélünk meg a plébánián, és mi nem a plébánián voltunk, hanem a nyugalmazott plébánosnál rakott le minket a német. Akkor volt a nagyszombati feltámadás, a hely, ahová mehettünk, az a templom volt, és a templomban megtaláltuk az Ópucot, és az Ópuc találkozott a rohonci Batthyányéknak

az inasával, és azt elvittük kocsisnak. Az egy rohonci parasztfiú volt, értett a lovakhoz, mindenhez, és akkor aztán hajrá. Szóval, így vezetett minket a jó Isten. A veszély az volt, hogy mi mentünk Oberwart – Hartberg útvonalon, és a veszély az volt, hogy Szombathelyről a Pinka völgyébe az oroszok bevonultak, és féltünk, hogy Oberwartban elvágják az utunkat.

(...)

Miért mentünk olyan későn? Valahogyan az ember nem tudta elhatározni, remélni nem reménykedtünk már, de hátha valahogyan az atyaúristen... Meg vagyok győződve róla, hogy, ha jó apám nem hallotta volna azokat a borzalmas történeteket, amik már a Dunántúlon is történtek, amiket oroszok csináltak és azokat a zavargásokat, akkor talán nem is mentünk volna, és akkor sem, hogyha nagyanyám élt volna. Nehéz úgy ez. De így egyszerűen a Papi keresztülvitte, hogy kimenjünk, és volt hová mennünk. A bátyja bencés plébános volt Máriacell közelében. Szóval volt hová menni. A többit a jó Istenre bíztuk. (...) A kertben volt az utolsó üdvözlégy indulás előtt...

JEGYZETEK

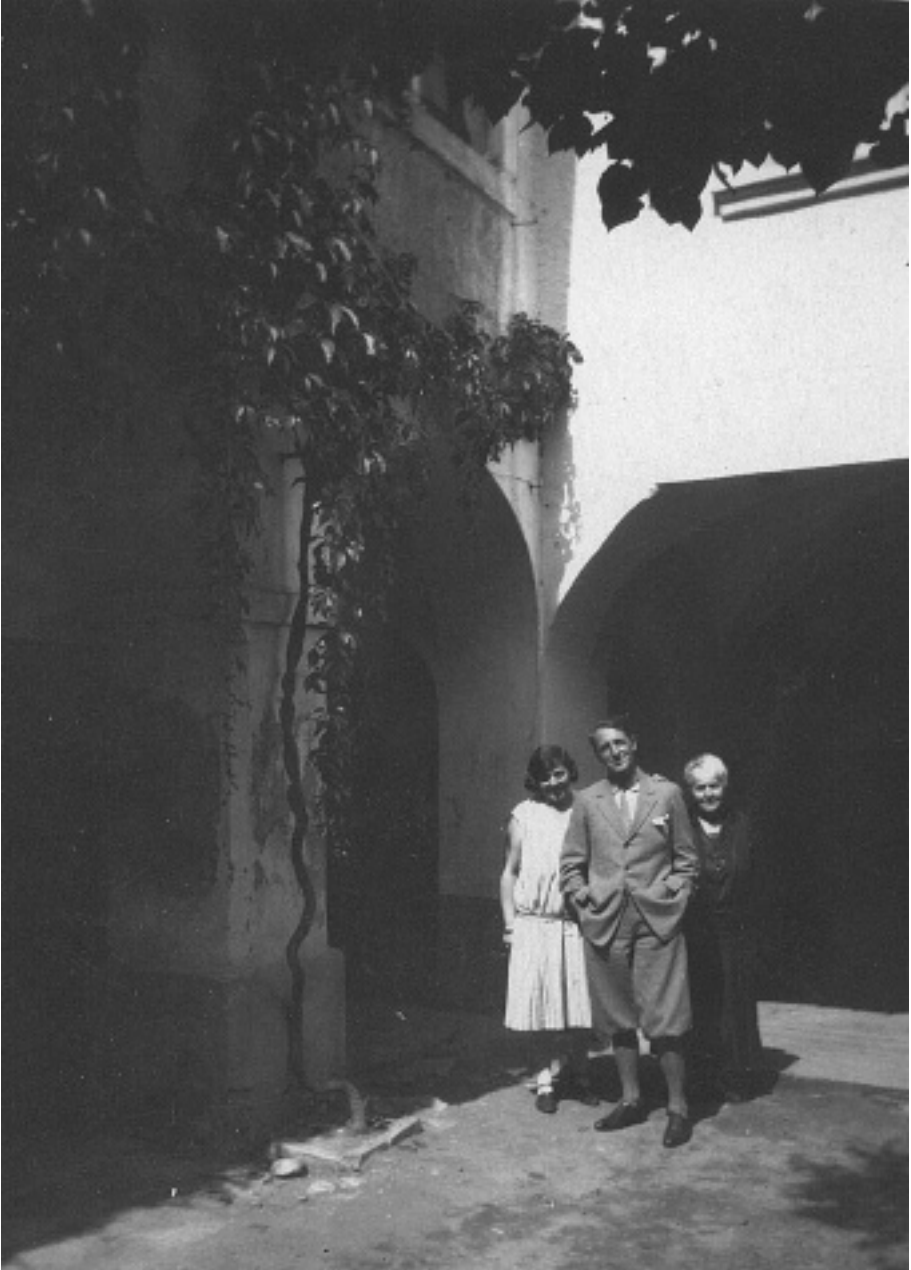
- 1 A hangfelvételekért köszönet Döry Lajosnak, Döry Mariettának és Döry Izabellának, akik rendelkezésünkre bocsátották őket s engedélyezték a közlésüket
- 2 Schelver György és Chernel Márta lánya, Chernel István unokája
- 3 Döry Marietta, Schelver Dóra lánya, Chernel István dédunokája
- 4 Horváth Tádé, Döry Marietta fia, Chernel István ükunokája
- 5 Schelver Györgyné Chernel Márta, Chernel István lánya
- 6 Miske Kálmán Chernel István húgának férje volt, a házasságkötésük után ők is a palotában laktak
- 7 Döry Lajos, Schelver Dóra férje
- 8 Schelver György, Schelver Dóra édesapja
- 9 Verebi Végh Gyula, festő, művészeti író
- 10 Schelver Marietta

Schelver Dóra és Schelver Marietta (a család gyűjteményéből)

A Chernel-palota előtt (a család gyűjteményéből)

Balról Schelver Györgyné, Schelver György és özu. Chernel Istvánné (a család gyűjteményéből)

Chernel István sírjánál a 2000-es évek elején. Balról hátul: Major Anna, Döry Mariette, Döry Lajos, elől: Major Myza, Döry Lajosné Schelver Dóra, Major Csabáné Döry Isabell